

B opleiding Docent Muziek

*Verslag van de beperkte opleidingsbeoordeling
2 en 3 september 2014*

 Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
Samenvatting	4
Colofon	6
Inleiding.....	7
1. Beoogde eindkwalificaties	9
2. Onderwijsleeromgeving	12
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	20
Bijlagen.....	25
Bijlage 1 Visitatiecommissie	26
Bijlage 2 Programma visitatie	28
Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens.....	30
Bijlage 4 Eindkwalificaties	31
Bijlage 5 Programmaoverzicht	33
Bijlage 6 Bestudeerde documenten	34
Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen	35

Samenvatting

Op 2 en 3 september is de B Docent Muziek van Hogeschool Leiden gevisiteerd door een commissie van AeQui. Het totaaloordeel van de commissie is **voldoende**.

De vierjarige voltijd opleiding leidt studenten op tot docent muziek in het basis- en voortgezet onderwijs (regulier onderwijs en vrijescholen), muziekcentra of -podia en de eigen muziekpraktijk. Studenten leren te werken met leerlingen vanuit een antroposofische mens- en wereldbeschouwing. Kenmerkend voor de opleiding is de nadruk op klassieke muziek en de keuze voor een hoofdinstrument.

De doelstellingen

De visitatiecommissie beoordeelt de beoogde eindkwalificaties als **voldoende**. De opleiding hanteert de competenties van het landelijk vastgestelde Opleidingsprofiel Docent Muziek. Deze competenties zijn uitgewerkt in deelcompetenties, in de competentiematrix en in de verschillende modulebeschrijvingen. Dit is mede gedaan aan de hand van de internationaal geaccepteerde Dublin descriptoren. De opleiding heeft een bewuste keuze gemaakt om zich te committeren aan de landelijk vastgestelde kaders en competenties. Hoewel de commissie deze keuze respecteert, is zij van mening dat hierdoor het onderscheidende karakter van de opleiding, het antroposofische gedachtegoed, geen recht wordt gedaan. De commissie stelt vast dat de opleiding nauw betrokken is bij relevante netwerken en dat de opleiding een adequate relatie heeft met de beroepspraktijk. De jaarlijkse stages dragen daaraan bij, net als de werkveldcommissie. De afgestudeerden worden door het werkveld gewaardeerd.

De onderwijsleeromgeving

De visitatiecommissie kwalificeert de onderwijsleeromgeving als **voldoende**. De commissie is van mening dat het programma studenten in staat stelt de competenties te bereiken. Het programma kent drie leerlijnen: de Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn, de Pedagogisch Didactische leerlijn, waarvan de onderzoekleerlijn deel uitmaakt, en de leerlijn Mens en Beroep. Met deze drie leerlijnen wordt de samenhang in het programma geborgd. Op basis van de gevoerde gesprekken constateert de commissie dat het programma een goede samenhang heeft. De pedagogisch-didactische kwaliteiten worden nadrukkelijk verbonden met de muzikale vaardigheden. Dit leidt bij studenten tot een zelfbewuste en kritische houding. De commissie vindt dit positief. De commissie is van mening dat de relatie met de huidige jeugdcultuur en popmuziek in het programma ver-

sterkt kan worden. De relatie met de praktijk wordt adequaat gewaarborgd middels de stages. De commissie constateert dat onderzoek in elk jaar een integraal onderdeel is van het programma. De commissie vindt de studeerbaarheid van het programma voldoende. Ook het didactische concept is adequaat, de kleinschaligheid van de opleiding zorgt mede voor veel directe interactie tussen docent en student. De studiebegeleiding beoordeelt de commissie als goed, de kleine schaal van de opleiding draagt daar nadrukkelijk aan bij. In het portfolio verzamelen studenten bewijsmateriaal dat laat zien dat zij aan de competenties voldoen. De opleiding kent een beperkte instroom. De commissie is positief over het toelatingsexamen.

De commissie stelt vast dat het onderwijs verzorgd wordt door enthousiaste en betrokken docenten. Studenten waarderen de kleinschaligheid van de opleiding en het persoonlijke contact met hun docenten. De beperkte omvang van het docententeam zorgt ervoor dat niet op alle hoofdinstrumenten naar muzikale excellentie kan worden gestreefd. De opleiding lost dit op door de inzet van gastdocenten. De faciliteiten zijn voldoende.

De toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties als **voldoende**. De landelijk vastgestelde competenties spelen een centrale rol bij de beoordeling van studenten. Zij vormen de kapstok van het beoordelingsstelsel en zijn door de opleiding vertaald in beoordelingscriteria en rubrics. Het eindniveau van de opleiding wordt vastgesteld in de afstudeerstage en het stageverslag, het hoofdinstrument en de scriptie (inclusief presentatie en mondeling eindexamen). De commissie heeft vastgesteld dat de bestudeerde scripties van voldoende niveau zijn en dat derhalve

de beoogde eindkwalificaties en het bachelorniveau gerealiseerd worden.

De commissie stelt vast dat de examencommissie voldoet aan de wettelijke eisen. De commissie waardeert de aandacht voor professionalisering van docenten op het gebied van toetsing. De opleiding maakt gebruik van voldoende gevarieerde toetsvormen, die aansluiten bij de drie onderscheiden leerlijnen. Het vier-ogenprincipe wordt consequent toegepast en er wordt veelvuldig gebruik gemaakt van rubrics. De commissie vindt dat daarmee de transparantie van de toetsing en beoordeling wordt verhoogd. De commissie ziet wel grenzen aan het gebruik van rubrics in een kunstzinnige opleiding en raadt de opleiding daarom aan om hier de juiste balans in te blijven bewaken.

Aanbevelingen

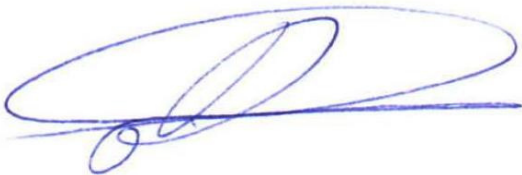
De visitatiecommissie maakt in deze rapportage diverse aanbevelingen. De belangrijkste daarvan zijn: De commissie raadt de opleiding aan haar eigenheid meer te benadrukken in de doelstellingen en de eindkwalificaties waarvoor opgeleid wordt.

Ten tweede raadt de commissie de opleiding aan een visie op onderzoek te formuleren, passend bij de doelstellingen van de opleiding. De feitelijke uitvoering van de onderzoeksleerlijn kan daar vervolgens op afgestemd worden. De commissie raadt tevens aan het portfolio meer te verbinden aan de vakinhoud.

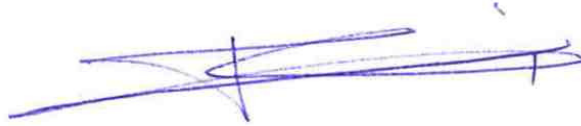
Tot slot vindt de commissie het raadzaam om de juiste balans te blijven bewaken in het gebruik van rubrics.

Alle standaarden van het NVAO-kader zijn door het panel positief beoordeeld (voldoende) en op die grond geeft het panel een positief advies inzake accreditatie van de opleiding Docent Muziek van Hogeschool Leiden.

Namens de voltallige visitatiecommissie, Utrecht, september 2014

Drs. R. van Aalst
Voorzitter

Drs. T. Busing
Secretaris

Colofon

Instelling en opleiding

Hogeschool Leiden
Zernikedreef 11
2333 CK Leiden
071 - 518 88 00
Status instelling: bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: in behandeling (aanvraag 15-02-2011)

Opleiding: B opleiding Docent Muziek
Niveau: hbo-bachelor
Aantal studiepunten: 240 EC
Titel: Bachelor of Music in Education
Locaties: Leiden
Variant: voltijd
Croho-nummer: 39112
Kwantitatieve gegevens van de opleiding zijn weergegeven in bijlage 3

Directeur cluster Educatie: de heer R. Viëtor
Contactpersoon met betrekking tot kwaliteit van de opleiding: mevrouw R. van der Voort
Contactgegevens: t 071-5188800 w www.hsleiden.nl e viëtor.r@hsleiden.nl

Visitatiecommissie

De visitatiecommissie bestond uit:
De heer R.R. van Aalst, voorzitter
Mevrouw S. van Boetzelaer, werkveld- en domeindeskundige
Mevrouw M. Akkerman, werkveld- en domeindeskundige
De heer M. Rutten, werkveld- en domeindeskundige
Mevrouw J. Fabriek, studentlid
Mevrouw T. Busing, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO; de NVAO heeft ingestemd met de samenstelling.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui VBI
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
(030) 87 820 87
www.AeQui.nl

Inleiding

Talent voor talent is één van de uitgangspunten van Hogeschool Leiden. Passie, talent en de menselijke maat zijn belangrijke waarden voor het onderwijs en de doelstellingen van de hogeschool. In de onderwijsvisie van de hogeschool staat 'leren begint met persoonlijk contact' centraal. Aan de hogeschool studeren circa 9.000 studenten en werken ruim 800 medewerkers. De hogeschool biedt hbo-bacheloropleidingen, post-hbo-opleidingen, associate degrees en masteropleidingen aan.

Het instituut

Naast het ontwikkelen van talent en het bieden van mogelijkheden aan studenten en medewerkers om zich te ontplooiën, wil de hogeschool nadrukkelijk opleiden voor de beroepspraktijk.

De hogeschool profileert zich thematisch gezien op drie terreinen: Jeugd, Life Sciences en Gezondheidszorg. Op deze gebieden biedt de hogeschool (een beperkt aantal) masteropleidingen en lectoraten. De opleidingen van de hogeschool zijn ondergebracht in vijf clusters. De lerarenopleidingen maken deel uit van het cluster Educatie.

Met ingang van 1 januari 2013 zijn de opleidingen van voormalig Hogeschool Helicon onderdeel van het cluster Educatie van Hogeschool Leiden. Dit betreft de opleidingen Docent Dans/Euritmie, Docent Muziek en de Vrijeschool Pabo. De opleidingen kenmerken zich door hun antroposofische grondslag. Dit betekent dat de opleidingen hun programma relateren aan een zingevend perspectief van menselijke ontwikkeling zoals dat past in het antroposofische mens- en wereldbeeld. Studenten worden primair opgeleid voor de zogenaamde vrijescholen, scholen voor primair en voortgezet onderwijs die gebaseerd zijn op de antroposofie (ontwikkeld door Rudolf Steiner).

Per april 2014 zijn de eerstegraads lerarenopleidingen Dans/Euritmie en Muziek verhuisd naar de locatie van Hogeschool Leiden in Leiden. De Vrijeschool Pabo is al in een eerder stadium verhuisd.

De opleiding

De vierjarige bacheloropleiding Docent Muziek richt zich op het vervullen van docentfuncties in het basis-

en voortgezet onderwijs (regulier onderwijs en vrijescholen), muziekcentra of -podia en de eigen muziekpraktijk. Ondanks dat de opleiding primair gericht is op het opleiden van docenten muziek voor vrijescholen, zijn studenten ook toegerust om hun weg te vinden in andere scholen voor primair en voortgezet onderwijs. Studenten worden opgeleid om als docent muziek met leerlingen te werken vanuit een antroposofische mens- en wereldbeschouwing. Kenmerkend voor de opleiding is de nadruk op klassieke muziek en de keuze voor een hoofdinstrument.

De opleiding kent een vakinhoudelijke (kunstzinnige) component, een pedagogisch-didactische component en een component gericht op de student en zijn omgeving. Hieraan liggen, naast de antroposofie, de landelijk vastgestelde kennisbases en het landelijke Opleidingsprofiel Docent Muziek ten grondslag.

De opleiding kent drie leerlijnen, de Kunstzinnig Ambachtelijke, de Pedagogisch Didactische en de leerlijn Mens en Beroep. De eerste leerlijn omvat de training van studenten als musicus. Dit omvat onder andere in de eerste drie jaar van het programma 48 uur per jaar individueel les op hun hoofdinstrument, zang en het verplichte bijvak piano. Daarnaast wordt verwacht dat studenten zelf oefenen en krijgen ze diverse muzikale groepslessen. In de eerste twee jaar van de opleiding ligt de nadruk voornamelijk op de Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn. In het derde en vierde jaar verschuift het accent naar het voorbereiden van studenten op het docentschap, in de Pedagogisch Didactische leerlijn. Een belangrijk onderdeel daarvan zijn de jaarlijkse lint- of blokstages.

De opleiding wordt in het vierde jaar afgerond met de afstudeerstage (blokstage), het bijbehorende stageverslag, het hoofdinstrument en de scriptie

(inclusief presentatie en mondeling eindexamen). In de derde leerlijn, de leerlijn Mens en Beroep, vindt onder andere de studieloopbaanbegeleiding plaats.

De visitatie

Hogeschool Leiden heeft aan AeQui VBI opdracht gegeven onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met Hogeschool Leiden een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de

opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden.

De visitatie heeft op 2 en 3 september 2014 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de opleiding in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is in concept toegestuurd aan de opleiding in september 2014, de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot de definitieve rapportage.

1. Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master, hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de beoogde eindkwalificaties als **voldoende**. De opleiding hanteert de competenties van het landelijk vastgestelde Opleidingsprofiel Docent Muziek. Deze competenties zijn uitgewerkt in deelcompetenties, in de competentiematrix en in de verschillende modulebeschrijvingen. Dit is mede gedaan aan de hand van de internationaal geaccepteerde Dublin descriptors. De opleiding heeft een bewuste keuze gemaakt om zich te committeren aan de landelijk vastgestelde kaders en competenties. Hoewel de commissie deze keuze respecteert, is zij van mening dat hierdoor het onderscheidende karakter van de opleiding, het antroposofische gedachtegoed, geen recht wordt gedaan. De commissie raadt de opleiding aan haar eigenheid meer te benadrukken in de doelstellingen en de eindkwalificaties waarvoor opgeleid wordt. De commissie stelt vast dat de opleiding nauw betrokken is bij relevante netwerken, en dat de opleiding een adequate relatie heeft met de beroepspraktijk. De jaarlijkse stages dragen daaraan bij, net als de werkveldcommissie. De afgestudeerden worden door het werkveld gewaardeerd.

Het afgelopen half jaar is een intensieve periode geweest voor de opleiding. De commissie stelt vast dat de fusie met Hogeschool Leiden en de verhuizing naar Leiden voortvarend zijn opgepakt door het management en de betrokken docenten. De commissie heeft daar veel waardering voor.

Afstemming beroepenveld

De commissie stelt vast dat de opleiding een adequate relatie heeft met de beroepspraktijk. Deze komt op verschillende manieren tot uitdrukking in (de totstandkoming van) het programma. Ten eerste is het werkveld betrokken via de werkveldcommissie. Deze commissie bestaat uit muziekdocenten en schoolleiders van vrijescholen. Omdat studenten ook in het reguliere onderwijs terecht kunnen, is de werkveldcommissie uitgebreid met vertegenwoordigers van het reguliere onderwijs. De werkveldcommissie bespreekt twee keer per jaar de inhoud van het curriculum, de relatie met het werkveld en de ontwikkelingen in het werkveld en dergelijke. Ten tweede zijn veel van de (gast)docenten actief werkzaam als musicus en/of muziekdocent in de praktijk. Ten derde lopen studenten stage. In de eerste drie jaar krijgt dit vorm in een lintstage. In het laatste half jaar van de opleiding vindt een meer uitgebreide blokstage plaats. Daarnaast kent elk jaar de werkveldstage. Tijdens de stages vindt integrale toepassing van kennis, vaardigheden, attitude en persoonskenmerken plaats, zo stelt de kritische reflectie.

De commissie constateert dat de opleiding nauw betrokken is bij relevante netwerken. De opleiding is vertegenwoordigd in het landelijk Netwerk Kunstvakdocentenopleidingen en het Landelijk Overleg Opleiding Docent Muziek. Daarnaast is een van de kerndocenten voorzitter van de Vereniging Leraren Schoolmuziek.

Tijdens de visitatie heeft de commissie gesproken met verschillende vertegenwoordigers van het werkveld. Het is daarbij duidelijk geworden dat het werkveld tevreden is over de afgestudeerden. In recente bijeenkomsten van de werkveldcommissie is onder andere gesproken over de relatie van de opleiding met de actuele jeugdcultuur, popmuziek en het reguliere onderwijs. De werkveldcommissie vindt het belangrijk dat de opleiding hier voldoende op inspeelt. Deze signalen worden door de opleiding serieus genomen, zo bleek tijdens het gesprek met de werkveldvertegenwoordigers.

De commissie heeft tijdens de visitatie gesproken over de kansen van afgestudeerden op de arbeids-

markt. De opleiding leidt studenten primair op voor het vrijeschoolonderwijs. Tijdens de visitatie bleek dat de meeste afgestudeerden daar ook in terecht komen. Een beperkt deel gaat aan de slag in het reguliere onderwijs. Afgestudeerden vinden in de regel snel een baan. De jaarlijkse conferentie voor vrijeschooldocenten muziek in Duitsland draagt daaraan bij. Tijdens deze conferentie (waar derden en vierdejaars studenten naartoe gaan) kunnen studenten uitgebreid netwerken.

De commissie stelt vast dat het programma voldoende banden heeft met de beroepspraktijk. Dit wordt vooral gerealiseerd middels de stages die elk jaar plaatsvinden. Daardoor worden studenten in staat gesteld het geleerde direct in de praktijk te brengen. De commissie constateert tot haar tevredenheid eveneens dat het werkveld positief is over de opleiding.

Actueel

De kritische reflectie stelt dat de opleiding zich onderscheidt van andere opleidingen door de nadruk op een zingevend perspectief van menselijke ontwikkeling (antroposofie). De opleiding legt een directe relatie tussen de ontwikkelingsfasen van opgroeiende kinderen en de muzikale kenmerken van het aangeboden muziekrepertoire (en muziekgeschiedenis). De instrumenten en werkvormen sluiten daarop aan. De leerstof wordt gezien als ontwikkelingsstof.

De opleiding heeft haar eindkwalificaties (domeincompetenties) direct afgeleid van het landelijke Opleidingsprofiel Docent Muziek. Dit profiel is opgesteld door het Netwerk Kunstvakdocentenopleidingen en is gevalideerd door het werkveld. In dit profiel worden vijf domeincompetenties onderscheiden:

- 1) artistiek
- 2) pedagogisch-didactisch
- 3) interpersoonlijk
- 4) omgevingsgericht
- 5) kritisch-reflectief.

In het landelijke Opleidingsprofiel Docent Muziek zijn de landelijk vastgestelde SBL-competenties, de kennisbasis, de hbo-kwalificaties en de Dublin-descriptoren verweven. De landelijke kennisbasis omschrijft de vakinhoudelijke en pedagogisch-didactische kennis-eisen waaraan een afgestudeerde

dient te voldoen om in de beroepspraktijk aan de slag te kunnen.

De commissie stelt vast dat de opleiding een bewuste keuze heeft gemaakt om aan te sluiten bij landelijke kaders en competenties. Zij constateert echter ook dat daardoor de antroposofie als drager van de opleiding minder expliciet naar voren komt in de eindkwalificaties. De commissie vindt dat jammer, zeker gezien het feit dat de opleiding zich daarmee nadrukkelijk onderscheidt van andere opleidingen tot docent muziek. Zij raadt de opleiding dan ook aan het antroposofische en holistische karakter van de opleiding meer te benadrukken in de eindkwalificaties.

De opleiding maakt onderscheid in drie niveaus, die elk gekoppeld zijn aan een fase in de opleiding: hoofdfasebekwaam (einde van de propedeuse), afstudeerbekwaam (einde van de hoofdfase) en startbekwaam (einde van de afstudeerfase). De kritische reflectie stelt dat de student aan het einde van de opleiding de kennisbasis en de competenties op het niveau van de Dublin-descriptoren beheerst. Studenten beschikken over een ruime kennis over zowel de ontwikkeling van de mens en de mensheid, de muziek en muziekhistorie, de cultuur en de samenleving als over een goede beheersing van de stem en één of meer (begeleidings)instrumenten. Daarnaast hebben afgestudeerden een beeld van de verschillende werkplekken en kunnen ze omgaan met actuele onderwijsmethodes.

Zoals eerder aangegeven, maakt de opleiding sinds kort deel uit van Hogeschool Leiden. Per april 2014 is de opleiding verhuisd van Den Haag naar Leiden, naar de locatie van Hogeschool Leiden.

Vorige visitatie

De kritische reflectie geeft een duidelijk overzicht van de aanbevelingen van de vorige visitatie (2008) en hoe de opleiding hiermee is omgegaan. De commissie vindt dit positief. Op basis hiervan constateert zij dat de opleiding maatregelen heeft genomen naar aanleiding van de vorige visitatie. Zo heeft het reflecteren op de eigen ontwikkeling in de vorm van reflectieverslagen een prominenter aandeel gekregen in het programma en het portfolio. Ook heeft de opleiding een docent piano licht aangetrokken om meer aandacht te kunnen geven aan actuele jeugdcultuur.

Concreet

De vijf domeincompetenties zijn elk geconcretiseerd in een aantal deelcompetenties. Zo is de artistieke competentie bijvoorbeeld uitgewerkt in a) kunstzinnige vermogens op het gebied van uitvoering (hoofdinstrument/zang), vrije improvisatie en arrangeren, b) ambachtelijke vaardigheden met betrekking tot muzikaal gehoor, het hoofdinstrument, een aantal begeleidingsinstrumenten, ensembleleiding en de stem en c) kennis en inzicht ten aanzien van het muziekrepertoire en de muziekgeschiedenis, onder andere vanuit antroposofisch perspectief.

De opleiding heeft de eerder genoemde domeincompetenties uitgewerkt in een competentiematrix. De competentiematrix laat de relatie zien tussen de modules, de domeincompetenties, de kennisbasis, de Dublin descriptoren en de hbo-kwalificaties. Bovendien heeft de opleiding een verantwoording

opgesteld waarin de vertaling van de landelijke kennisbasis concreet zichtbaar wordt in het programma. Daarbij zijn eveneens per onderdeel van de kennisbasis beoordelingscriteria opgesteld.

Studenten worden via de studiegids en de modulebeschrijvingen geïnformeerd over de competenties.

Dublin descriptoren

De opleiding heeft de Dublin descriptoren voor het bachelorniveau direct verbonden aan de competenties. De interpretatie van de Dublin descriptoren is zodanig geconcretiseerd, dat het de visitatiecommissie duidelijk is hoe de vertaalslag hiervan naar het curriculum is gemaakt. De visitatiecommissie heeft dan ook vastgesteld dat de Dublin descriptoren te identificeren zijn binnen de competenties.

2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting: De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de onderwijsleeromgeving als **voldoende**. De commissie is van mening dat het programma studenten in staat stelt de competenties te bereiken. Het programma kent drie leerlijnen: de Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn, de Pedagogisch Didactische leerlijn, waarvan de onderzoeksleerlijn deel uitmaakt, en de leerlijn Mens en Beroep. Met deze drie leerlijnen wordt de samenhang in het programma geborgd. Op basis van de gevoerde gesprekken constateert de commissie dat het programma een goede samenhang heeft. De pedagogisch-didactische kwaliteiten worden nadrukkelijk verbonden met de muzikale vaardigheden. Dit leidt bij studenten tot een zelfbewuste en kritische houding. De commissie vindt dit positief. De commissie is van mening dat de relatie met de huidige jeugdcultuur en popmuziek in het programma verder versterkt kan worden. De relatie met de praktijk wordt adequaat gewaarborgd middels de stages. De commissie constateert dat onderzoek in elk jaar een integraal onderdeel is van het programma. Zij raadt de opleiding in dat kader echter aan een visie op onderzoek te formuleren, passend bij de doelstellingen van de opleiding. De feitelijke uitvoering van de onderzoeksleerlijn kan daar vervolgens op afgestemd worden. De commissie vindt de studeerbaarheid van het programma voldoende. Ook het didactische concept is adequaat, de kleinschaligheid van de opleiding zorgt mede voor veel directe interactie tussen docent en student. De studiebegeleiding beoordeelt de commissie als goed. In het portfolio verzamelen studenten bewijsmateriaal dat laat zien dat zij aan de competenties voldoen. De commissie raadt aan het portfolio meer te verbinden aan de vakinhoud. De opleiding kent een beperkte instroom. De commissie is positief over het toelatingsexamen.

De commissie stelt vast dat het onderwijs verzorgd wordt door enthousiaste en betrokken docenten. Studenten waarderen de kleinschaligheid van de opleiding en het persoonlijke contact met hun docenten. De beperkte omvang van het docententeam zorgt ervoor dat niet op alle hoofdinstrumenten naar muzikale excellentie kan worden gestreefd. De opleiding lost dit op door de inzet van gastdocenten. De faciliteiten zijn voldoende.

Programma dekt de eindkwalificaties

De opleiding is, zoals eerder aangegeven, opgebouwd rondom drie leerlijnen: de Pedagogisch Didactische leerlijn (inclusief de onderzoeksleerlijn), de Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn en de leerlijn Mens en Beroep. De eerste leerlijn is gericht op de vaardigheden behorende bij het docentschap. In de Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn komen de vaardigheden van de musicus aan bod. In de leerlijn Mens en Beroep reflecteert de student op zijn ervaring en ontwikkeling. Studieloopbaanbegeleiding is een belangrijk onderdeel van deze leerlijn. De kritische reflectie vermeldt dat in de eerste twee jaar de vaardigheden van musicus en de beheersing van het

hoofd- en de bij-instrumenten centraal staan. In de laatste twee jaar ligt de nadruk meer op de vaardigheden van docent.

Motto's en perioden

Naast de leerlijnen hanteert de opleiding voor elk jaar een motto. Het motto is gerelateerd aan het muziekonderwijs aan vier- tot achttienjarigen. Zo kent het eerste jaar het motto 'waarnemen, verkennen en ontmoeten'. De kritische reflectie stelt dat daarbij een open en onderzoekende grondhouding en de wat-vraag centraal staan. In het eerste jaar maken studenten kennis met het beroep en de beroepspraktijk. In het tweede jaar is het motto 'herkennen, verwerpen en verdiepen'. Hierbij staan een

doelgerichte en beweeglijke houding en de hoevraag centraal. Van studenten wordt verwacht dat zij steeds meer de verschillende inhouden aan elkaar kunnen koppelen en de muzikale en pedagogisch-didactische vaardigheden met elkaar kunnen verbinden. Een voorbeeld daarvan is het verbinden van de muzikale fenomenen met de ontwikkeling van een kind en de opbouw van een leerplan.

Het derde jaar heeft als motto 'kunstzinnig hanteren vanuit inzicht'. De waartoe-vraag staat daarbij centraal. Studenten leren hun vaardigheden toepassen in complexere situaties en werken vanuit een groter geheel. Studenten kunnen hun eigen leerproces steeds beter sturen, hebben inzicht in hun eigen mogelijkheden en die van de doelgroep. In het vierde jaar staan het motto 'integreren en bewust scheppen' en de wie-vraag centraal. Van studenten wordt verwacht dat zij hun vaardigheden en kennis kunnen gebruiken om tot een persoonlijke invulling van het beroep te komen. Ze kunnen daarbij muzikale en pedagogisch-didactische keuzes maken.

De opleiding maakt elk jaar onderscheid in vier onderwijsperiodes. Elke onderwijsperiode richt zich op een andere doelgroep. De eerste periode (van elk jaar) is gericht op het jonge kind (4 tot 8 jaar), de tweede periode op het oudere schoolkind (9 tot 12 jaar), de derde periode op het voorgezet onderwijs (13 tot 18 jaar) en de vierde periode is gericht op onderzoek (in het vierde jaar zijn de laatste twee periodes gericht op onderzoek).

Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn

In de Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn is aandacht voor de persoonlijke kunstzinnige/ambachtelijke ontwikkeling op het hoofdinstrument, piano (licht en klassiek) en zang. Deze lessen worden in de drie eerste studiejaar gevolgd. Onderdeel daarvan zijn de voorspeelmomenten aan het eind van elke periode waarop ervaring kan worden opgedaan in het presenteren waarop de student reflectie krijgt (formatieve toetsing).

De vakken op het gebied van muziektheorie en muzikoriëntatie, zoals Solfège, Analyse, Muziekgeschiedenis en Muziekethetica, worden alleen in de eerste twee jaar gegeven. Dat geldt eveneens voor de instrumentale bijvakken Lier en Gitaarbegeleiding. Naast bovengenoemde vakken, volgen studenten in de Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn vakken

als Ensemble/Slagtechniek, Muziekatelier, Muziekfenomenen, Harmonieleer/arrangeren en Euritmie.

Zoals eerder aangegeven, krijgt de Kunstzinnig Ambachtelijke leerlijn in het derde en vierde jaar minder aandacht. De muziektheoretische vakken worden in de eerste twee jaar afgerond. De instrumentale vakken Hoofdinstrument, Zang en de piano-vakken worden in het derde jaar afgerond. De vakken Muziekfenomenen, Muziekatelier, De Voorstelling en Harmonieleer staan ook in het derde en vierde jaar op het programma.

Studenten krijgen in de eerste drie jaar jaarlijks 48 uur individueel les op hun hoofdinstrument, zang en (het bijvak) piano. Daarnaast wordt verwacht dat zij 200 uur per jaar zelf oefenen. De verschillende muzikale groepslessen (lier, gitaar, muziekatelier, de voorstelling en dergelijke) omvatten in het eerste jaar 200 uur onderwijs/les en 80 uur zelfstudie. Het aantal uren voor groepslessen neemt af tot 80 uur in het vierde jaar (met daarnaast 32 uur voor zelfstudie).

Pedagogisch Didactische leerlijn

In het eerste jaar maken studenten kennis met de opbouw van het leerplan muziek in samenhang met de leeftijdsfasen van het kind. Studenten leren wanneer welke muziek in te zetten. In het tweede jaar komt de muzikale vorming van kinderen aan de orde en krijgen studenten inzicht in de wijze waarop kinderen al zingend en spelend tot leren kunnen komen. Ook de vraag hoe je muziek kunt leren en onderwijzen komt aan bod.

In de eerste twee jaar volgen studenten binnen de Pedagogisch Didactische leerlijn vakken als Methodiek Didactiek, Muziekpedagogisch onderzoek, Algemene muziekpedagogie en Spraakvorming. De vakken Methodiek Didactiek en Algemene muziekpedagogie worden ook in het derde en vierde jaar gegeven. Ontwikkelingspsychologie krijgen studenten in het eerste en vierde jaar.

De Pedagogisch Didactische leerlijn wordt in het derde en vierde jaar voortgezet, waarbij verdere verdieping van de vakken plaatsvindt. In het vierde jaar ligt de nadruk op het vak Muziekpedagogisch onderzoek.

In het derde jaar leren studenten doelen (van kunstvakonderwijs) te vertalen naar (het ontwerpen van)

leerlijnen en methodes. Daarbij komt ook de volgorde van het te geven onderwijs aan de orde. Het vierde jaar is gericht op een persoonlijke invulling van de student als docent muziek en het afstudeeronderzoek.

Leerlijn Mens en Beroep

De leerlijn Mens en Beroep omvat in de eerste twee jaar onder andere de stages, opleidingsactiviteiten zoals het vieren van jaarfeesten en dergelijke, koorsholing, studieloopbaanbegeleiding en zogenaamde projectweken. De leerlijn wordt in het derde en vierde jaar uitgebreid met onderdelen als Menskunde, Pedagogische conferenties en individuele studieactiviteiten.

In het vierde jaar studeren studenten af. Het afstuderen bestaat uit drie onderdelen: de afstudeerscriptie, de afstudeerstage (inclusief stageverslag) en het hoofdinstrument. Het hoofdinstrument wordt feitelijk in het derde jaar afgerond.

De visitatiecommissie heeft de literatuur van de opleiding ingezien en is van mening dat de opleiding actuele en relevante literatuur gebruikt van voldoende niveau.

Beroepspraktijk

De relatie met de beroepspraktijk komt expliciet naar voren in de leerlijn Mens en Beroep. Onderdeel daarvan is de stage. Studenten lopen vanaf de tweede periode in het eerste jaar stage (in de vorm van een lintstage van één dag per week). De omvang en complexiteit van de stages neemt gedurende de opleiding toe. Zo starten studenten in het eerste jaar met observatieopdrachten van leerlingen, klassen en lessen. Daarnaast verzorgen studenten in het eerste jaar tijdens de stage lesonderdelen. In het tweede jaar wordt van studenten verwacht dat zij hele lessen geven op de stageschool. In (de tweede helft van) het derde jaar kunnen studenten kiezen voor het primair of het voortgezet onderwijs. De lessen die studenten dan verzorgen hebben een doorlopend karakter of de vorm van een project. In het vierde jaar vindt de afstudeerstage plaats, in de vorm van een blokstage.

Aan elke stage ligt een stageovereenkomst ten grondslag. Daarin worden de wederzijdse verwachtingen en de stageopdracht vastgelegd. In het stagebeoordelingsformulier worden de leertaken en com-

petenties van de stage benoemd en beoordeeld. Door middel van tussentijdse stagebesprekingen op de stageplek en evaluaties achteraf wordt de kwaliteit van de stage geborgd. Om de kwaliteit van de begeleiding op de stageplek te verbeteren is de opleiding voornemens een jaarlijkse studieconferentie te organiseren voor studenten en hun stagebegeleiders. De commissie ondersteunt dit voornemen.

De kritische reflectie stelt dat tijdens de stages de inhoud van de pedagogisch-didactische vakken die op dat moment behandeld wordt, centraal staat. Ook is de inhoud van de stage gerelateerd aan de eerder genoemde motto's.

Studenten lopen zowel stage bij vrijescholen als bij reguliere scholen. Tijdens de visitatie bleek dat het in het primair onderwijs lastig is om een stageplaats te vinden bij een vakdocent muziek omdat niet op alle scholen een vakdocent muziek is. Mocht dit niet mogelijk zijn, dan wordt een student tijdens de stage vakinhoudelijk begeleid door een vakdocent van de hogeschool.

Naast bovengenoemde stages kent de opleiding de zogenaamde jaarlijkse werkveldstages. Tijdens deze stages leren studenten het reguliere onderwijs en het buitenschoolse werkgebied van de docent muziek kennen. In studiejaar 2013-2014 hebben alle studenten van de opleiding een project uitgevoerd bij een openbare basisschool in Haarlem. In het kader van een cultuurproject hebben de studenten gedurende een periode van twee weken in alle groepen lessen en workshops op het gebied van muziek verzorgd. De studenten zijn daarbij begeleid door leerkrachten van de basisschool. Hieruit is een langdurige samenwerking met de betreffende basisschool ontstaan.

De studenten met wie de commissie gesproken heeft, hebben aangegeven dat zij doordat zij vanaf het begin van de opleiding stage lopen, leren theorie en praktijk aan elkaar te koppelen. De continue aandacht voor pedagogische en didactische vakken is volgens hen daarin zeer belangrijk. Het is de commissie tijdens de gesprekken in positieve zin opgevallen dat studenten in staat zijn een directe relatie te leggen tussen het geven van muzieklessen en de ontwikkeling van kinderen. Studenten hebben desgevraagd opgemerkt dat in de opleiding de ontwik-

keling van het kind centraal staat, meer dan de ontwikkeling van de student als kunstenaar.

De alumni met wie de commissie tijdens de visitatie gesproken heeft, zijn over het algemeen tevreden over het programma dat zij gevolgd hebben. Zij voelen zich in voldoende mate voorbereid op de beroepspraktijk.

Onderzoek en lectoraat

Onderzoek is onderdeel van de Pedagogisch Didactische leerlijn en krijgt expliciet vorm in het vak Muziekpedagogisch onderzoek. Dit vak komt in de eerste drie jaar in de laatste periode aan bod. Studenten voeren daarbij een onderzoek uit, gerelateerd aan het onderdeel methodiek-didactiek. Middels leergesprekken (peer reviews) en practica ontwikkelen studenten hun onderzoeksvaardigheden. Elke onderzoeksperiode wordt afgerond met een schriftelijk verslag, zo stelt de kritische reflectie. Ook wordt het onderzoek gepresenteerd en beoordelen studenten elkaar in de vorm van een peer assessment. In het derde jaar wordt de onderzoeksperiode op dezelfde manier afgerond als het vierdejaars afstudeeronderzoek, met een verslag (scriptie), presentatie en een collegiaal gesprek.

In het vierde jaar beslaat het vak Muziekpedagogisch onderzoek de derde en vierde periode.

Aan het cluster Educatie zijn drie lectoraten verbonden: het lectoraat Passend Onderwijs, het lectoraat Natuur & Ontwikkeling Kind en het lectoraat Waarde(n) van Vrijeschoolonderwijs. Dit laatste lectoraat bestaat sinds april 2014. Momenteel wordt onderzocht hoe dit lectoraat met de opleiding verbonden kan worden.

Studenten hebben tijdens de visitatie bevestigd dat zij aan het einde van elk jaar een kort onderzoek uitvoeren. Dat betreft onder andere het opzetten van onderzoek en het schrijven van een verslag. Studenten krijgen van zowel de docent als van medestudenten feedback op hun verslag. Studenten hebben desgevraagd opgemerkt dat het onderwijs op het gebied van onderzoek in de afgelopen periode meer structuur heeft gekregen. De studenten zijn daar positief over. Ze vinden onderzoeksvaardigheden belangrijk voor hun latere werk als docent.

De commissie heeft tijdens de visitatie met verschillende stakeholders gesproken over de rol en plaats van onderzoek in het programma. Ondanks dat onderzoek al langer onderdeel uitmaakt van het programma, is het duidelijk geworden dat de verschillende onderzoeksonderdelen in het huidige programma recentelijk geïmplementeerd zijn. De opleiding heeft dit voor alle studiejaren gedefinieerd, en doet samen met de lector Waarde(n) van vrijeschool onderwijs een heroriëntatie van de rol en plaats van onderzoek in het vierde studiejaar. De commissie raadt de opleiding in dat kader aan haar visie op onderzoek explicieter te formuleren en te relateren aan de doelstellingen van de opleiding. Op basis daarvan kan gedefinieerd worden welk type onderzoek het beste bij de opleiding past. De commissie adviseert de opleiding in dat kader het onderzoek en de bijbehorende scriptie zo praktijkgericht en concreet mogelijk vorm te geven.

Actueel

De commissie stelt tot haar tevredenheid vast dat het programma, indien nodig, wordt bijgesteld.

Het kleinschalige karakter van de opleiding zorgt voor directe interactie tussen docenten en studenten. Daardoor worden ervaringen met het onderwijs en mogelijke verbeteringen snel besproken en kortgesloten. Docenten en studenten ontmoeten elkaar eveneens in de zogenaamde ODM-café's. In formele zin worden de modules één keer per vier jaar middels schriftelijke evaluaties geëvalueerd. Ook instrumenten als de Nationale Studenten Enquête worden gebruikt. De evaluatiecyclus is vastgelegd in een evaluatiekalender. Met het clustermanagement worden afspraken over streefscores gemaakt in de vorm van een managementcontract.

De studenten met wie de commissie gesproken heeft, voelen zich gehoord door de opleiding. Het kleinschalige karakter van de opleiding draagt daaraan bij. Tijdens de visitatie is naar voren gebracht dat het hierboven genoemde ODM-café jaarlijks georganiseerd wordt. Tijdens deze bijeenkomst bespreken docenten en studenten gezamenlijk het programma. Er wordt naar gestreefd om minimaal één verbetering in het komende studiejaar in te voeren.

Bij standaard 1 is opgemerkt dat door de werkveldcommissie een behoefte is uitgesproken aan meer verbondenheid met de huidige jeugdcultuur en popmuziek. De commissie onderkent deze behoefte. Zij is van mening dat het programma op dit onderdeel verder versterkt kan worden. De commissie vindt het in dat kader belangrijk dat de gebruikte leermiddelen en instrumenten ondersteunend zijn aan de inhoud en van voldoende niveau zijn.

De commissie is nagegaan in hoeverre internationalisering onderdeel is van het programma. Dit komt onder andere naar voren in de internationale instroom en de jaarlijkse uitwisseling met Duitse studenten. Ook vinden er geregeld internationale stages plaats (met name in Duitsland). In het derde jaar voeren studenten een onderzoeksopdracht uit waarbij ze muziek uit een andere cultuur inbrengen in het Nederlandse onderwijs. De commissie komt tot de conclusie dat internationalisering in voldoende mate onderdeel is van het programma.

Didactisch concept

De visie op leren van de hogeschool heeft als vertrekpunt 'leren begint met persoonlijk contact'. De kritische reflectie stelt dat dit ook een belangrijk uitgangspunt is voor de opleiding Docent Muziek. Studenten worden binnen deze visie opgeleid tot zelfstandige en ondernemende professionals. De sturing van docenten neemt gedurende de opleiding af en studenten krijgen mogelijkheden om te leren denken over de grenzen van hun eigen opleiding heen.

Binnen de opleiding wordt de visie van de hogeschool ook vertaald in werkplekleren. Dit betekent dat vakdidactiek en vakinhoud met elkaar verbonden worden en integraal toegepast worden in de beroepspraktijk (tijdens de stages). Tijdens de stages laten studenten zien hoe zij invulling geven aan de beroepscompetenties van de docent muziek.

De opleiding vindt het belangrijk dat studenten in aanraking komen met werkvormen die zij zelf in de praktijk kunnen gebruiken. Binnen de opleiding wordt gebruik gemaakt van werkvormen als doceren, vertellen en demonstreren, verschillende gespreksvormen zoals onderwijsgesprek, groepsge-sprek en -discussie en leergesprek (peer review, peer

assessment en 360⁰ feedback), didactisch groepsge-sprek, rollenspellen, intervisie, individuele werkvormen, praktische opdrachten, zelfontdekking en zelfstudie, projecten, stageopdrachten en excursies. Voor vaardigheidstrainingen maakt de opleiding gebruik van een vast stramien: instructie, oefenen, reflectie en zelfstandig uitvoeren.

Het aantal contacturen (met uitzondering van de stages) neemt gedurende de opleiding af, van vijftien uur in het eerste jaar naar acht uur in het vierde jaar.

De commissie stelt vast dat de opleiding een adequaat didactisch concept hanteert. Het kleinschalige karakter van de opleiding zorgt mede voor zeer directe en persoonlijke interactie tussen docenten en studenten.

Samenhang

De commissie concludeert dat de samenhang in het programma wordt geborgd door de drie leerlijnen, de motto's en de periode-indeling waarbij jaarlijks terugkerend de verschillende doelgroepen centraal staan. De praktijkcomponent van de opleiding wordt geborgd in de stages. De stages zijn gerelateerd aan de doelgroep en de methodisch-didactische aspecten die in die periode centraal staan.

Op basis van de bestudeerde documentatie constateert de commissie dat het programma, ondanks de leerlijnen, wat fragmentarisch overkomt. Tijdens de visitatie is het de commissie echter duidelijk geworden dat zowel docenten als studenten samenhang ervaren en deze ook zeer nadrukkelijk kunnen benoemen. De commissie vindt dit positief. Een belangrijk aspect in de samenhang is dat de ontwikkeling van de muziek (geschiedenis) direct en indirect wordt gerelateerd aan de ontwikkelingsfasen van kinderen. De muzikale en de pedagogisch-didactische vaardigheden worden gebruikt om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Op deze wijze worden pedagogisch-didactische vaardigheden continu verbonden met muzikale vaardigheden.

Studeerbaarheid

De commissie stelt vast dat de opleiding de studielast evenredig verdeeld heeft over de verschillende

jaren van de opleiding. Tijdens de visitatie heeft de commissie van studenten geen opmerkingen ontvangen over de studeerbaarheid en de studielast van het programma. De studenten waarmee de visitatiecommissie gesproken heeft, ervaren het programma als intensief. De opleiding vergt naast de contacturen veel zelfstudie op bijvoorbeeld het hoofdinstrument en de bij-instrumenten.

Tijdens de visitatie bleek dat er met ingang van dit studiejaar in elke periode een zogenaamde bufferweek is ingevoerd om studenten tegemoet te komen in het volle programma. Dit betekent dat studenten na zes weken een week zonder contacturen hebben, waarin zij zich kunnen voorbereiden op de daaropvolgende toetsweek. Ook worden in deze week eventuele achterstanden weggewerkt.

Studiebegeleiding

Studieloopbaanbegeleiding is als onderdeel van de leerlijn Mens en Beroep, een jaarlijks terugkerend onderdeel van het programma (1 EC per jaar). In dat kader wordt gebruikgemaakt van een portfolio. In het portfolio maken studenten hun ontwikkeling zichtbaar in relatie tot de opleidingscompetenties. Studenten verzamelen in het portfolio bewijzen als werkstukken, reflectieverslagen, bewijzen van deelname en actuele studiepuntenlijsten. Het portfolio heeft vooral een formatieve functie en wordt gebruikt als instrument om de voortgang van de student te monitoren. Het portfolio wordt tijdens de afstudeerfase afgetekend. Het portfolio wordt (nog) niet gebruikt als instrument om het eindniveau van studenten vast te stellen.

De studiebegeleider bespreekt met studenten hun portfolio en voortgang. Dit vindt plaats in twee individuele gesprekken per jaar en groeps gesprekken met de gehele jaargroep.

Studenten worden tijdens de stage begeleid door de stagebegeleider (opleidingsdocent) en de stage-mentor (van de stageschool).

Studenten krijgen aan het einde van de propedeuse een bindend studieadvies, waarbij de norm ligt op 40 EC. Daarnaast moeten studenten de onderdelen Hoofdinstrument 1, Stage PO-1 en Methodiek en Didactiek van het eerste jaar behaald hebben.

De commissie heeft tijdens de visitatie met studenten gesproken over de aandacht voor reflectie in het programma. Reflectie is volgens de studenten een belangrijk en intensief onderdeel van het programma. Het is belangrijk omdat het hen laat nadenken over wat beter kan en intensief omdat het tijd en moeite kost. Studenten schrijven bij elke stage reflectieverslagen. Desgevraagd hebben studenten opgemerkt dat reflectie, naarmate de studie vordert, meer gerelateerd wordt aan de competenties en de schoolorganisatie als geheel. Bij de start van de opleiding reflecteren studenten vooral op hun eigen handelen in de klas. In latere fasen reflecteren studenten ook op bijvoorbeeld bestaande lesmethodes en landelijke ontwikkelingen.

De commissie waardeert de aandacht voor studieloopbaanbegeleiding en reflectie in het programma. Het is de commissie in dat kader opgevallen dat de inhoudelijke ontwikkeling van de student (nog) geen onderdeel is van de studieloopbaanbegeleiding. Zij raadt de opleiding aan deze twee aspecten meer met elkaar te verbinden zodat de studieloopbaanbegeleiding ook inhoudelijk een bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van de student.

Instroom

De opleiding is toegankelijk voor studenten met een mbo-4-, havo- of vwo-diploma. Alle kandidaten leggen een toelatingsexamen af. Dit heeft als doel te onderzoeken of kandidaten beschikken over voldoende muzikale vaardigheden en aanleg, muziektheoretische basiskennis en muzikaal gehoor. Ook wordt onderzocht of studenten een bewuste keuze maken voor de vrijeschool pedagogie zoals die door de opleiding gehanteerd wordt. Het toelatingsexamen bestaat uit een theoretisch deel (muziektheorie en solfège), een praktisch deel (musiceren en zingen) en een gesprek met de toelatingscommissie. Tijdens dit gesprek wordt met kandidaten onder andere gesproken over hun muzikale ervaring, hun motivatie voor het beroep en de opleiding.

De opleiding kent een beperkte instroom. In de periode 2008-2013 varieerde de instroom van één tot vier studenten per jaar. In studiejaar 2013-2014 zijn vier studenten ingestroomd, in het huidige studiejaar zijn zes studenten ingestroomd. De studenten

zijn afkomstig uit Nederland, België, Duitsland en Colombia.

De commissie is positief over het toelatingsexamen dat gehanteerd wordt.

Docenten

De kritische reflectie stelt dat bij de opleiding veel vakspecialisten betrokken zijn. Voor elk hoofdinstrument is een uitvoerend musicus beschikbaar, die naast het docentschap als beroepsmusicus actief is. Volgens de opleiding draagt dit bij aan het inspirerende karakter en de overtuigingskracht van de lessen. Mocht er onverhoopt geen docent beschikbaar zijn voor een bepaald hoofdinstrument, dan wordt voor de duur van de opleiding van de betreffende student een freelance docent ingezet.

Alle docenten (inclusief de freelance docenten) participeren in het maandelijks docentenoverleg. Tijdens dit overleg worden onder andere relevante ontwikkelingen in het programma en het werkveld besproken alsmede de voortgang van de studenten. Daarnaast is er periodiek overleg van het kernteam, bestaande uit de onderwijsmanager, twee kern-docenten en één freelance docent.

De opleiding kent een jaarlijkse cyclus van functionerings- en beoordelingsgesprekken. Met ingang van studiejaar 2014-2015 wordt daar, conform het beleid van Hogeschool Leiden, het doelgesprek aan toegevoegd. Tijdens het doelgesprek staat het door de docent opgestelde persoonlijk ontwikkelplan centraal. Aan de hand van dit plan en module-evaluaties worden afspraken over professionalisering en ontwikkeling gemaakt. Deze afspraken komen terug tijdens de gesprekscyclus. De hogeschool heeft als doel dat in 2015 80% van haar docenten op masterniveau opgeleid is. Bij de opleiding Docent Muziek beschikt 67% van de docenten met een vaste aanstelling over een opleiding op masterniveau.

De kritische reflectie stelt dat alle docenten werkzaam zijn in de beroepspraktijk als musicus (of dat tot zeer recent zijn geweest). Ook onderhouden docenten contacten met de beroepspraktijk middels de stages van studenten en deelname aan beroepsverenigingen.

Bij de opleiding zijn vijftien docenten betrokken. Zes docenten hebben een vaste aanstelling, verdeeld over 1,85 fte. De opleiding kent een docent:student ratio van 1:7.

In de gesprekken met de studenten heeft de visitatiecommissie ervaren dat de studenten zeer tevreden zijn over hun docenten. Studenten waarderen het directe contact met en de persoonlijke benadering van hun docenten. Studenten vinden het eveneens positief dat zij les krijgen van ervaren musici.

De commissie heeft tijdens de visitatie enthousiaste en betrokken docenten gezien. Het is de commissie tijdens de visitatie opgevallen dat ook bij de docenten het mens-zijn van de student voorop staat. De commissie vindt dit positief en passend bij de antroposofische uitgangspunten van de opleiding. De beperkte omvang van het docententeam heeft volgens de commissie tot gevolg dat niet altijd op alle hoofdinstrumenten de gewenste muzikale kwaliteit geleverd kan worden. De commissie waardeert in dit kader de inzet van freelance docenten.

Faciliteiten

De opleiding is per april 2014 verhuisd naar de locatie van Hogeschool Leiden te Leiden. Voor de drie opleidingen van de hogeschool gericht op vrijeschool pedagogie (naast de opleiding tot Docent Muziek ook de opleiding tot Docent Dans/Euritmie en de Vrijeschool Pabo) heeft de hogeschool een aantal speciale faciliteiten. Zo is er een antroposofisch ontmoetingsplein ingericht met daarbij een docentenkamer en flexplekken voor docenten. Daarnaast is voor de opleidingen tot Docent Muziek en Dans/Euritmie een uitvoeringslokaal ingericht en zijn er vier (geluids)isolerende lokalen waar studenten les krijgen of zelf hun instrument kunnen beoefenen. Bovendien zijn er opslagruimten voor instrumenten.

Studenten maken verder gebruik van de voorzieningen van het gehele gebouw, waaronder lokalen, projectruimtes, servicedesk, ICT en audiovisuele dienst, studentendecanaat, mediacentrum en dergelijke. Studenten en docenten hebben ook de beschikking over een elektronische leeromgeving. Studenten kunnen daar alle informatie vinden over het programma.

Op basis van de bestudeerde documentatie en het
visitatiebezoek concludeert de commissie dat de
faciliteiten adequaat zijn en passen bij de opleiding.

De commissie is van mening dat verdere investering
in een professioneel popinstrumentarium de actuali-
satie van het curriculum kan bevorderen.

3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

De visitatiecommissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie de toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties als **voldoende**. De landelijk vastgestelde competenties spelen een centrale rol bij de beoordeling van studenten. Zij vormen de kapstok van het beoordelingssysteem en zijn door de opleiding vertaald in beoordelingscriteria en rubrics. Het eindniveau van de opleiding wordt vastgesteld in de afstudeerstage en het stageverslag, het hoofdinstrument en de scriptie (inclusief presentatie en mondeling eindexamen). De commissie heeft vastgesteld dat de bestudeerde scripties van voldoende niveau zijn en dat derhalve de beoogde eindkwalificaties en het bachelorniveau gerealiseerd worden.

De commissie stelt vast dat de examencommissie voldoet aan de wettelijke eisen. De commissie waardeert de aandacht voor professionalisering van docenten op het gebied van toetsing. De opleiding maakt gebruik van voldoende gevarieerde toetsvormen, die aansluiten bij de drie onderscheiden leerlijnen. Het vier-ogenprincipe wordt consequent toegepast en er wordt veelvuldig gebruik gemaakt van rubrics. De commissie vindt dat daarmee de transparantie van de toetsing en beoordeling wordt verhoogd. De commissie ziet wel grenzen aan het gebruik van rubrics in een kunstzinnige opleiding en raadt de opleiding daarom aan om hier de juiste balans in te blijven bewaken.

Valide en betrouwbaar

Het toetsbeleid van de opleiding is gebaseerd op het toetsbeleid van de hogeschool, zoals de kritische reflectie stelt. De hogeschool heeft in dat kader vier uitgangspunten gedefinieerd:

- 1) toetsen sturen het leerproces van de student;
- 2) toetsen en leerdoelen zijn onlosmakelijk verbonden;
- 3) toetsen zijn noodzakelijk voor het competentiegericht leren;
- 4) toetsen zijn onderdeel van een kwaliteitscyclus. Verwacht wordt dat alle opleidingen beschikken over een toetsplan, waarin beschreven wordt hoe het systeem van toetsen en beoordelen is vormgegeven.

De opleiding Docent Muziek gaat in haar visie op toetsing uit van de volgende uitgangspunten: 1) de student wordt benaderd als professional, 2) de student wordt aangesproken op zijn onderzoekende houding en 3) de student wordt continu gewezen op zijn eigen ontwikkeling. Het eerste uitgangspunt, het benaderen van de student als professional, betekent dat de ambachtelijk-kunstzinnige vaardigheden (het

musiceren) en de pedagogisch-didactische vaardigheden (het doceren) centraal staan. De muzikale vaardigheden worden getoetst in vaardigheidstoetsen waarbij meerdere docenten betrokken zijn. De doceervaardigheden worden getoetst in de praktijk, tijdens de stages. Het tweede uitgangspunt, de onderzoekende houding, betekent dat de student aangesproken wordt op zijn natuurlijke onderzoekende houding en leert tools te gebruiken waarmee een professionele onderzoekende houding ontwikkeld wordt. De kritische reflectie stelt dat de reflectie daarbij een belangrijk onderdeel is. Het derde uitgangspunt, ontwikkelingsgerichtheid, houdt volgens de kritische reflectie in dat formatieve toetsing een belangrijke onderdeel is van het toetsysteem (naast summatieve toetsing). Formatieve toetsing wordt gerelateerd aan de studieloopbaanbegeleiding en reflectieverslagen. Formatieve toetsing past volgens de opleiding bij de ontwikkeling van de student als kunstenaar, waarbij het ontwikkelpad niet op voorhand vaststaat.

De kritische reflectie vermeldt dat alle docenten in studiejaar 2013-2014 scholing op het gebied van

toetsing en beoordeling gevolgd hebben en daarmee de Basiskwalificatie Examinering (BKE) hebben behaald.. Tijdens deze scholing hebben docenten onder andere de toetsen voor hun eigen vak ontwikkeld en elkaar feedback gegeven. De toetsen zijn ook beoordeeld door een onderwijskundige. Bij de implementatie van het toetsbeleid is de opleiding afgelopen studiejaar ondersteund door een toetsdeskundige van het cluster Educatie. Begeleiders van afstudeerscripties zijn geschoold op het gebied van onderzoeksvaardigheden. Het cluster Educatie heeft het voornemen om de leden van de toets- en examencommissie in studiejaar 2014-2015 te scholen op het niveau van de senior kwalificatie examinering.

De docenten met wie de commissie gesproken heeft, hebben de scholing op het gebied van toetsing als zeer verhelderend ervaren. Het vertalen van artistieke en creatieve competenties in toetsbare criteria heeft volgens hen geleid tot bezinning op en door-denkning van de doelstellingen van het programma en de vakken.

De opleiding hanteert het vier-ogenprincipe. Per toets wordt een toetsmatrijs opgesteld waarin duidelijk wordt op welk niveau de toetsdoelen getoetst worden. De kritische reflectie stelt dat voor docenten checklists beschikbaar zijn voor het opstellen van open en meerkeuzevragen. Daarnaast heeft de opleiding voor elke toets (kennis- en vaardigheidstoetsen) een nakijkmodel opgesteld. Dit kan ook de vorm hebben van zogenaamde rubrics. De opleiding wil daarmee de betrouwbaarheid van de beoordeling vergroten. Vaardigheidstoetsen worden altijd beoordeeld door minimaal twee docenten.

De commissie heeft tijdens de visitatie met diverse betrokkenen gesproken over het gebruik van rubrics. De commissie realiseert zich dat door het gebruik van rubrics de transparantie van de toetsing en beoordeling vergroot wordt. De commissie ziet wel grenzen aan het gebruik van rubrics in een kunstzinnige opleiding en raadt de opleiding daarom aan om hier de juiste balans in te blijven bewaken.

Toetsvormen

De opleiding maakt gebruik van verschillende toetsvormen: portfolio, 360° feedback (bij het vak De Voorstelling), intervisie (bij de stagebespreking), voortgangstoetsen (bij de muzische vakken), kennis-

toetsen, essays, vaardigheidstoetsen, presentaties, schriftelijke werkstukken en peer assessments.

Bij het derdejaars onderdeel De Voorstelling, dat georganiseerd wordt in de vorm van een project, ontwikkelen de derdejaarsstudenten het beoordelingskader voor alle deelnemende studenten. Ook voeren studenten zelf de evaluatie van dit onderdeel uit. Dit sluit aan bij de bredere doelstelling van het derde jaar, waarbij studenten leren doelstellingen voor de langere termijn te formuleren, op basis daarvan lessen te ontwikkelen en vervolgens te meten of de doelstellingen zijn behaald.

De stage wordt beoordeeld door de stagebegeleider (opleidingsdocent) en de stagementor (op de stageschool). De stagementor geeft een adviesbeoordeling, die wordt afgestemd met de stagebegeleider die als examinerator de eindbeoordeling geeft. Elke stage wordt beoordeeld op zes onderdelen:

- 1) didactiek en lesorganisatie;
- 2) muzikale kwaliteit (vakdeskundigheid);
- 3) interpersoonlijk handelen;
- 4) pedagogisch handelen;
- 5) samenwerking met collega's en de omgeving;
- 6) reflectie en zelfontwikkeling.

De commissie is positief over de variëteit aan toetsvormen die de opleiding hanteert. Deze passen naar haar mening bij het karakter van de verschillende leerlijnen.

Bij standaard 2 heeft de commissie vastgesteld dat de pedagogisch-didactische vaardigheden en de muzikale vaardigheden verweven zijn in het gehele programma. De commissie raadt de opleiding in dat kader aan te onderzoeken of het mogelijk is deze twee typen vaardigheden ook in samenhang te toetsen.

Examencommissie

De hogeschool heeft per studiejaar 2013-2014 een clusterbrede examencommissie ingesteld. De taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie staan beschreven in de Onderwijs- en Examenregeling. De examencommissie is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van toetsen en examens. De examencommissie voert steekproefsgewijze controles uit. Daarnaast ziet de examencommissie toe op de correcte uitvoering van het Onderwijs- en Examenreglement en wijst zij examinatoren aan. De

examencommissie (in de persoon van het externe lid) beoordeelt scripties van de opleiding.

Het cluster Educatie kent een eveneens clusterbrede toetscommissie. De toetscommissie heeft als primaire taak het verbeteren van de kwaliteit van de toetsing en heeft daarin een adviserende, begeleidende en controlerende rol. De toetscommissie beoordeelt onder andere steekproefsgewijs de kwaliteit van gemaakte toetsen en de bijbehorende beoordelingsformulieren.

Tijdens de gesprekken met de vertegenwoordigers van de examencommissie en de toetscommissie is naar voren gebracht dat de examencommissie een jaarverslag opstelt. Ook is duidelijk geworden dat leden van de toetscommissie niet de eigen toetsen beoordelen.

De commissie stelt vast dat de examencommissie voldoet aan de wettelijke eisen. De commissie vindt het positief dat de opleiding recentelijk de professionalisering van docenten op het gebied van toetsing en de verdere ontwikkeling van de toetsen ter hand genomen heeft.

Studentbeeld

Studenten worden via de studiegids en de modulebeschrijvingen geïnformeerd over de leerdoelen, toetsvormen en toetscriteria. Ook de rubrics zijn voor studenten beschikbaar.

Studenten kunnen na bekendmaking van het cijfer, hun gemaakte toetsen inkijken en/of bespreken met hun docent. Bij de vaardigheidstoetsen krijgen studenten feedback van hun docent. In het gesprek dat de visitatiecommissie voerde met studenten, werd duidelijk dat zij via de modulegids en de rubrics op de hoogte zijn van wat van hen verwacht wordt inzake toetsing.

Gerealiseerd eindniveau

Tijdens het visitatiebezoek heeft de visitatiecommissie diverse toetsen en opdrachten bestudeerd en geconcludeerd dat deze aan de maat zijn.

Het eindniveau van de opleiding wordt bepaald door de afstudeerstage en het stageverslag (8 EC), het hoofdinstrument (9 EC) en de scriptie (15 EC). Bij de scriptie hoort ook een presentatie en een mondeling eindexamen.

Het hoofdinstrument wordt in het derde jaar afgerond. Daartoe vindt een recital van twintig minuten plaats waarin de student zijn muzikale vaardigheden op het hoofdinstrument laat zien. Dit wordt beoordeeld door alle muziekdocenten van de opleiding, aan de hand van een beoordelingsformulier.

Voor de beoordeling van de verschillende onderdelen van het afstuderen heeft de opleiding formulieren opgesteld met indicatoren en een cesuur. Ook voor de beoordeling van de stage door de stagementor van de stageschool is een formulier beschikbaar. Deze beoordeling heeft echter een adviserend karakter. Zoals eerder opgemerkt wordt het portfolio in de afstudeerfase afgetekend. Het portfolio speelt inhoudelijk gezien (nog) geen rol in de beoordeling van het eindniveau.

De commissie heeft tijdens de visitatie met docenten onder andere gesproken over het tot stand komen van onderwerpen van de scripties. In dat kader is naar voren gebracht dat de scriptie een weerslag is van de persoonlijke interesse van de student. Daarnaast krijgen de scripties steeds meer een relatie met de beroepspraktijk. Om studenten daarin te stimuleren worden landelijke bijeenkomsten belegd met derde- en vierdejaarsstudenten Docent Muziek. Zo krijgen studenten een beeld van de beschikbare expertise op hogescholen en kunnen zij op basis daarvan een eigen onderzoeksvraag formuleren. De begeleidende docent ondersteunt de student met name op het gebied van onderzoeksvaardigheden. Voor de inhoudelijke begeleiding worden indien nodig andere docenten ingezet.

Bij standaard 2 raadt de commissie de opleiding aan haar visie op onderzoek te expliciteren en nadrukkelijk te relateren aan de doelstellingen en het karakter van de opleiding. Op basis daarvan kan de onderzoeksleerlijn meer specifiek worden ingevuld. De commissie is van mening dat ook de invulling en vorm van de scriptie bij deze nieuwe visie op onderzoek dienen aan te sluiten. In dat kader adviseert de commissie om de scriptie doel- en praktijkgericht in te vullen.

Bestudeerde scripties

De visitatiecommissie heeft negen scripties bestudeerd. De commissie stelt vast dat deze allemaal van voldoende niveau zijn en derhalve tonen dat de afgestudeerden voldoen aan het bachelorniveau dat van hen verwacht wordt.

Het is de commissie bij het bestuderen van de scripties opgevallen dat een aantal onderzoekstechnische aspecten nog verbeterd kan worden. Dit betreft bijvoorbeeld de verwijzingen naar literatuur en het

onderscheid tussen hoofd- en deelvragen. Ook vindt de commissie dat studenten gestimuleerd zouden moeten worden om literatuur buiten de antroposofie te gebruiken, als het onderwerp zich daartoe leent. De commissie verwacht dat, door de professionalisering van afstudeerbegeleiders op het gebied van onderzoek, dit in toekomstige scripties (vanaf studiejaar 2014-2015) niet meer aan de orde zal zijn.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Overzicht panelleden

Naam (inclusief titulatuur)	Rol (voorzitter / lid / student-lid)	Domeindeskundige (ja / nee)
Drs. R. van Aalst	voorzitter	nee
M. Akkerman	lid	ja
S. van Boetzelaer	lid	ja
M.C.A.M.M. Rutten	lid	ja
J. Fabriek	student	nee

III Secretaris/Coördinator

Naam (inclusief titulatuur)	Gecertificeerd d.d.	
Drs T. Busing	2010	

IV Korte functiebeschrijving van de panelleden (1 regel)

1	Raoul van Aalst is manager control & audit bij TenneT
2	Marina Akkerman voert vele international euritmieprojecten uit
3	Susanne van Boetzelaer is docent Euritmie aan de Freie Waldorfschule Oberberg/ Gummersbach
4	Marc Rutten is docent aan het Conservatorium Maastricht
5	Jildou Fabriek studeert B Taal en Cultuur aan de UU

V Overzicht deskundigheden binnen panel¹

Deskundigheid	De deskundigheid blijkt uit:
a. deskundigheid ten aanzien van de ontwikkelingen in het vakgebied	Mevrouw Akkerman voert internationale euritmieprojecten uit, onder andere in Duitsland, Frankrijk en Rusland. De heer Rutten is afdelingshoofd bij de hogescholen Zuyd, en verricht onderzoek naar muziekeducatie. Tevens is hij verantwoordelijk voor ontwikkeling van het curriculum.
b. internationale deskundigheid	Mevrouw Akkerman voert internationale euritmieprojecten uit, onder andere in Frankrijk, Duitsland en Rusland. Mevrouw Van Boetzelaer is docent aan een middelbare school in het Duitse Gummersbach. De heer Rutten is betrokken bij curriculumontwikkeling voor conservatorium Amman, Jordanië in het kader van het project Music in Middle East.
c. werkvelddeskundigheid in het voor de opleiding relevante beroepenveld	Mevrouw Akkerman voert (inter)nationale euritmieprojecten uit, onder andere in Duitsland, Frankrijk en Rusland. Mevrouw Van Boetzelaer is docent aan een middelbare school in het Duitse Gummersbach. De heer Rutten is afdelingshoofd aan het Conservatorium Maastricht en Onderwijsontwikkelaar en lid werkgroep Projecten Primair Onderwijs en Speciaal Onderwijs.
d. ervaring met het geven en ontwikkelen van onderwijs op het desbetreffende opleidingsniveau en deskundigheid ten aanzien van de door de opleiding gehanteerde onderwijsvorm(en) ²	Mevrouw Akkerman is euritmiedocent aan de Haagse Vrije School. Mevrouw Van Boetzelaer is docent aan een middelbare school in het Duitse Gummersbach. De heer Rutten is afdelingshoofd en tevens docent aan het Conservatorium Maastricht.

¹ N.B. De secretaris is GEEN panellid

² Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.

e. visitatie- of auditdeskundigheid	De heer Van Aalst treedt met grote regelmaat op als voorzitter van visitatiepanels. De heer Rutten was betrokken als panellid bij diverse visitaties aan conservatoria.
f. studentgebonden deskundigheid	Mevrouw Fabriek studeert aan de UU, tevens is zij actief bij studievereniging en in diverse universiteitsbladen.

Bijlage 2 Programma visitatie

Dag 1, 2 september 2014

Tijd	Gesprekspartners	Naam	Functie
12.30	Ontvangst auditcommissie		
12.30 – 14.00	<i>Werklunch en intern overleg</i>		
14.00 – 14.45	Management	Arjette van Noort	Onderwijsmanager ODDE & ODM
		Robert Viëtor	Directeur lerarenopleidingen, cluster Educatie
14.45 – 15.15	Showcase Docent Muziek		
15.15 – 15.45	Showcase Docent Dans/ euritmie		
15.45– 16.15	Inloopspreekuur		
16.15 – 17.00	Toets- en examen- commissie	Paula Bouw	Voorzitter Examencommissie
		Bart Jeroen Kool	Toetscommissie
		Reyer Ploeg	Toetscommissie
		Wybren Scheepsma	Voorzitter Toetscommissie
		Jur de Vos	Examencommissie
17.00 – 17.15	<i>Terugkoppeling van eerste bevindingen, bepalen aandachtspunten dag 2</i>		

Dag 2, 3 september 2014

Tijd	Gesprekspartners	Naam	Functie
09.00 – 09.30	Inloop commissie		
09.30 – 10.30	Docenten van de opleiding Docent Muziek	Fenneken Francken	Docent ODM
		Magali Muller-Peddinghaus	Docent ODM
		Reyer Ploeg	Docent ODM
		Jur de Vos	Docent ODM
		Bob Wijnen	Docent ODM

10.30 – 11.30	Studenten van de opleiding Docent Muziek (incl. OC)	Gerdien van Alkemade	Student ODM, afstudeerfase
		Luis Bautista	Student ODM, hoofdfase 2
		Froukje van Ham	Student ODM, hoofdfase 1

		Marijke Pauw	Student ODM, hoofdfase 2
		Mirjam Tideman	Student ODM, hoofdfase 1
		Sara Weeda	Student ODM, hoofdfase 2
		Licia van Wijngaarden	Student ODM, hoofdfase 1
		Mariëlle van Wouw	Student ODM, hoofdfase 2
		Lea Zantinge	Alumna ODM 2013
11.30 – 13.00	Aanvullend onderzoek, lunch en documentenbeoordeling		
13.00 – 14.00	Docenten van de opleiding Docent Dans/euritmie	Afra Cnoops	Docent ODDE
		Vincent Harry	Docent ODDE
		Baptiste Hogrefe	Docent ODDE
		Bart-Jeroen Kool	Docent ODDE
		Djenna Storm	Docent ODDE
		Geesiena Stradmeijer	Docent ODDE
14.00 – 15.00	Studenten van de opleiding Docent Dans/euritmie (incl. OC)	Magdalena Ehlen	Student ODDE, voltijd, afstudeerfase
		Ellen Freijser	Student ODDE, deeltijd, propedeuse
		Marthy Hecker	Student ODDE, voltijd, hoofdfase 1
		Yvette Husmann	Student ODDE, voltijd, afstudeerfase
		Veerle Linders	Student ODDE, voltijd, hoofdfase 2
		Niniane Potgiesser	Student ODDE, voltijd, hoofdfase 2
		Renate Verwer	Student ODDE, deeltijd, propedeuse
		Dorien van Zanten	Student ODDE, voltijd, hoofdfase 1
15.00 – 16.00	Werkveld en alumni	Mevr. S. Asselbergs	Lid werkveldcommissie ODM
		Dhr. S. Boogert	Lid werkveldcommissie ODM
		Mevr. B. van Oers	Lid werkveldcommissie ODDE
		Mevr. S. Potgiesser	Alumna ODDE
		Mevr. A. Storm	Lid werkveldcommissie ODDE
		Dhr. P. Vlieks	Lid werkveldcommissie ODM
		Dhr. P. Westerink	Alumnus ODDE
		Dhr. M. Willms	Alumnus ODM
16.00 – 17.30	Aanvullend onderzoek, formuleren conclusies		
17.30 – 18.00	Terugkoppeling bevindingen		

Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens

Instream propedeuse (aantallen)

Opleidingscohort	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Voltijd	2	1	3	3	4	4

Propedeuserendement na 1 jaar (%)

Opleidingscohort	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Voltijd	0%	0%	100%	33%	nnp	

Propedeuserendement na 2 jaar (%)

Opleidingscohort	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Voltijd	50%	100%	100%	67%	

Uitval 1e opleidingsjaar

Opleidingscohort	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Voltijd	50%	0%	33%	33%	25%

Uitval hoofdfase (%)

Opleidingscohort	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Voltijd	nb	100%	50%	nnp	

Diplomarendement (%)

Opleidingscohort	2008-2009	2009-2010	2010-2011
Voltijd	0%	0%	33%

Student-docentratio

Binnen de Opleiding Docent Muziek is tijdens studiejaar 2013-2014 een docent-studentratio gerealiseerd van 1:7.

Docenten

Docenten	aantal	fte
Voltijd	6	1,85

Opleidingsniveau docenten

Opleidingsniveau docenten	hbo	Master/ PhD
Voltijd	33%	67%

Contacturen binnenschools programma (gemiddeld aantal per week)

Contacturen binnenschools (gemiddeld aantal)	1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar
Voltijd (binnenschools)	15	14	11	8

Contacturen buitenschools programma (gemiddeld aantal per week)

Contacturen buitenschools (gemiddeld aantal)	1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar
Voltijd (buitenschools)	minimaal 6	minimaal 8	minimaal 11	minimaal 15

Bijlage 4 Eindkwalificaties

Onderstaande eindkwalificaties vormen de basis voor de opleiding Docent Muziek van Hogeschool Leiden. De competenties zijn afkomstig uit het Landelijk Profiel Docent Muziek van het Netwerk Kunstvakdocentopleidingen (KVDO, 2011). Daarnaast is de Kennisbasis 2012 mede leidend voor de inhoud van het programma. De Dublin-descriptoren en hbo-kwalificaties bepalen het hbo bachelor niveau.

De vijf algemene competentiegebieden zijn afkomstig van het KVDO. De verbijzondering daarvan (a, b, c, etc.) is een geconcretiseerde uitwerking hiervan van en voor de opleiding Docent Muziek.

1. Artistiek

De kunstvakdocent kan als kunstenaar met een eigen visie artistiek werk creëren en het artistieke proces inclusief een breed scala aan ambachtelijke kennis en instrumentele vaardigheden toepassen in onderwijs waardoor lerenden de betekenis van kunstervaren, geïnspireerd raken en een eigen artistiek proces doorlopen.

- a) Kunstzinnige vermogens op het gebied van uitvoering (hoofdinstrument/zang), vrije improvisatie en arrangeren;
- b) Ambachtelijke vaardigheden m.b.t. het muzikaal gehoor, het hoofdinstrument, een aantal begeleidingsinstrumenten, ensembleleiding en de stem;
- c) Kennis en inzicht t.a.v. het muziekrepertoire en de muziekgeschiedenis, o.a. vanuit antroposofisch perspectief.

2. Pedagogisch-didactisch

De kunstvakdocent beschikt als docent over de juiste pedagogische en didactische kennis en vaardigheden om op professionele wijze voor de individuele lerenden en voorgroepen lerenden waarmee hij werkt, een veilige en krachtige leeromgeving tot stand te brengen waarin hij hen begeleidt hun mogelijkheden en ambities te ontdekken en ontwikkelen.

- a) Inzicht in de ontwikkelingspsychologische visie van de vrijeschoolpedagogie, in het bijzonder in relatie tot de muziek;
- b) Het vermogen om muzikaal repertoire, muzikale middelen en didactische instrumenten af te stemmen op de ontwikkelingsfase van de leerling/cursist;
- c) Vermogen om muziekdidactische activiteiten te hanteren binnen een interactieve (muziek)pedagogische ontmoeting met de leerling/cursist.

3. Interpersoonlijk

De kunstvakdocent heeft als docent en kunstenaar het vermogen een prettig leer- en werkklimaat te creëren waarin hij oog heeft voor persoonlijke relaties en waarin op een coöperatieve en constructieve manier door betrokkenen wordt gecommuniceerd en samengewerkt.

- a) Vermogen tot samenwerking;
- b) Communicatief vermogen (mondeling, schriftelijk en audio-visueel);
- c) Organisatorische vaardigheden.

4. Omgevingsgericht

De kunstvakdocent kan als docent en cultureel ondernemer relevante ontwikkelingen in de samenleving signaleren en onderzoeken en ziet daarin de kansen en mogelijkheden om op een zakelijke en georganiseerde wijze de verbinding te leggen met zijn leer- en werkomgeving.

- a) Vermogen tot oriëntatie op/onderzoek naar de (maatschappelijke) contexten van het vak en de beroepspraktijk;
- b) Vaardigheden m.b.t. cultureel ondernemerschap.

5. Kritisch-reflectief

De kunstvakdocent heeft als startbekwaam beroepsbeoefenaar een kritische en onderzoekende houdingrichting zijn eigen (kunst)pedagogische en artistieke handelen, beroepsopvattingen en persoonlijke concepten en kan deze systematisch bijstellen ten bate van zijn persoonlijke en professionele ontwikkeling.

- a) Vermogen tot zelfreflectie;
- b) Vermogen tot zelfsturing en situatief handelen;
- c) Vermogen om zelfstandig en onderzoekend bronnen te benutten voor verdere inspiratie, ontwikkeling en een veelzijdige professionele deskundigheid.

Bijlage 5 Programmaoverzicht

Leerlijn	Vakgroepen	Vakken	Periode	studiejaar 1 propedeutische fase				studiejaar 2 hoofd fase 1				studiejaar 3 hoofd fase 2				studiejaar 4 afstudeerfase				Studielast per vak per vakgroep					
				Kernkwaliteit				Doelgerichte en beweeglijke werkhouding				Inspirerende en verbindende werkwijze				Tegenwoordigheid van geest									
				1	2	3	4	T	1	2	3	4	T	1	2	3	4	T	1		2	3	4	T	
Kunstzinnig ambachtelijk	Hoofd-instrument	Hoofdinstrument	x	x	x	x	3	x	x	x	x	3	x	x	x	x	3					9	9		
	Zang	Zang	x	x	x	x	3	x	x	x	x	3	x	x	x	x	3					9	9		
	Bijvakken instrumentaal	Piano klassiek		x	x	x	x	1,5	x	x	x	x	1,5	x	x	x	x	1,5					4,5	13	
		Piano licht		x	x	x	x	1,5	x	x	x	x	1,5	x	x	x	x	1,5					4,5		
		Lier			x	x		1			x	x	1										2		
		Gitaarbegeleiding			x	x		2															2		
	Samenspel	Ensemble/slagtechniek		x	x	x	x	2	x	x	x	x	2	x	x	x	x	2	x	x			1	7	
		Muziekatelier		x	x			1	x	x			1	x	x			1	x	x			1	4	
		De Voorstelling		x	x			2	x	x			2	x	x			2	x	x			2	8	
	Muziek- fenomenen	Muziekfenomenen		x	x	x	x	2	x	x	x	x	2	x	x	x	x	2	x	x			1	7	
		Euritmie		x	x			1	x	x			1	x	x			1					3	10	
	Muziek-theorie	Solfège		x	x	x	x	3	x	x	x	x	3										6	20	
		Analyse		x	x	x	x	3	x	x	x	x	3										6		
		Harmonieleer/arrangeren		x	x	x	x	3	x	x	x	x	2	x	x			1	x	x			2		8
Muziek- oriëntatie	Muziekgeschiedenis		x	x	x	x	3	x	x	x	x	3										6	8		
	Muziekestetica		x	x	x	x	1	x	x	x	x	1										2			
			33				30				18				7				88						
Pedagogisch didactisch	Methodiek Didactiek	Methodiek Didactiek	x	x	x		9	x	x	x		9	x	x	x		12	x	x			8	38	38	
	Muziekped. onderzoek	Muziekpedagogisch onderzoek				x	3				x	3				x	6			x	x	x	15	27	27
	Bijvakken pedagogiek	Algemene muziekpedagogie		x	x	x	x	2	x	x	x	x	2	x	x	x	x	2	x	x			1	7	
		Spraakvorming		x	x			1	x	x			1	x	x			1					3	15	
		Ontwikkelingspsychologie			x			1											x				2		3
Stemkunde									x		1			x		1					2				
			16				16				22				26				80						
Mens en Beroep	Stage	Stage		x	x	x	5	x	x	x	x	6	x	x	x	x	7	x	x	x	x	10	28	28	
	Beroeps- oriëntatie	Werkveldoriëntatie				x	1				x	1				x	2				x	3	7	9	
		Ondernemerschap																	x				2		2
	Studie- loopbaan	Studieloopbaanbegeleiding		x	x	x	x	1	x	x	x	x	1	x	x	x	x	1	x	x	x	x	1	4	
		Individuele studieactiviteiten																			x	x	x	3	3
		Opleidingsactiviteiten		x	x	x	x	1	x	x	x	x	1	x	x	x	x	1	x	x	x	x	1	4	
		Koorscholing							x	x	x	x	2	x	x	x	x	2						4	
		Projectweken			x	x		2		x	x		2		x	x		2		x	x		2	8	
		Methodiek Didactiek Tonalis		x				1	x				1	x				1	x				1	4	
		Pedagogische conferenties																	x				2	4	
Menskunde															x	x	2			x	x	2	4		
			11				14				20				27				72						
Totaal per leerjaar			60				60				60				60				240						

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

- Kritische reflectie
- Negen scripties
- Toetsen
- Toetsbeleid
- Materialen
- Onderwijs- en examenregeling, inclusief toetsplan
- Onderwijs- en stagegidsen voor de verschillende fasen
- Studiegids
- Competentiematrix
- Literatuurlijst
- Beleidsplan Internationalisering Cluster Educatie
- Businessplan Lerarenopleidingen (Educatie)
- Jaarverslag examencommissie
- Notulen werkveldcommissie
- CV's docenten
- Rapportage medewerker onderzoek Hogeschool Leiden, Cluster Educatie
- Studentenenquêtes
- Toelatingsprocedure

Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleidingen Docent Dans/euritmie en Docent Muziek van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

RAOUL V. AALST

Datum:

2 september 2014

Plaats:

HARMELEN

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

ecclorans

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleidingen Docent Dans/euritmie en Docent Muziek van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

T. Bruijn

Datum:

2-9-2014

Plaats:

Leiden

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleidingen Docent Dans/euritmie en Docent Muziek van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Marina Akkerman

Datum:

20.09.2014

Plaats:

Leiden

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleidingen Docent Dans/euritmie en Docent Muziek van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

M. Rutten

Datum:

2/9/14

Plaats:

Leiden

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleidingen Docent Dans/euritmie en Docent Muziek van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Susan Boetelaer - Schrewe

Handtekening:

Susanne Elisabeth van Boetelaer - Schrewe

Naam:

2 september 2014

Datum:

Leiden

Plaats:

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleidingen Docent Dans/euritmie en Docent Muziek van Hogeschool Leiden. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Jildan Fabrick

Handtekening:

Jildan Fabrick

Naam:

2 september 2014

Datum:

Leiden

Plaats: